

Centraal Planbureau

CPB Achtergronddocument | 9 april 2015

Aanvullende informatie bij Policy Brief 2015/04 “Een ruimer lokaal belastinggebied”

Remco van Eijkel
Miriam Gielen
Stefan Groot
Kenny Martens
Arjen Quist

Aanvullende informatie bij CPB Policy Brief 2015/04 “Een ruimer lokaal belastinggebied”

CPB Achtergronddocument

**Remco van Eijkel
Miriam Gielen
Stefan Groot
Kenny Martens
Arjen Quist**

9 april 2015

Inhoud

1	Inleiding—5
2	Internationale vergelijking—6
3	Korting van het Gemeentefonds—10
4	Aannamen berekeningen inkomens- en werkgelegenheidseffecten—13
5	Deelvarianten (niet gerapporteerd in de Policy Brief)—14
6	Conclusies—18
	Bijlage A: Geraadpleegde bronnen voor de internationale vergelijking—19
	Bijlage B: Koppeling van OZB-tarieven aan huishoudens—21

1 Inleiding

Dit achtergronddocument behandelt meer *en detail* een aantal zaken die aan bod komen in de Policy Brief *Een ruimer lokaal belastinggebied*. Hoofdstuk 2 geeft een uitgebreide beschrijving van de lokale belastinggebieden in Denemarken, Engeland en Zweden en dient daarmee als internationale vergelijking. Hoofdstuk 3 behandelt verschillende manieren om de korting van het Gemeentefonds van 4 miljard euro vorm te geven. Deze korting dient als compensatie voor de stijging in de lokale belastingopbrengst met hetzelfde bedrag. Ook brengt dit hoofdstuk de korting per gemeente in kaart en toont het hoe deze korting afhangt van de verdeelsystematiek van het Gemeentefonds. De korting per gemeente dient als input voor de berekening van de inkomenseffecten van een verruiming via het gebruikersdeel OZB op woningen.

In hoofdstuk 4 komen de aannamen die gemaakt zijn voor de berekening van de inkomens- en werkgelegenheidseffecten aan bod. Naast de aannamen die voor de berekening van beide effecten gelden, behandelt dit hoofdstuk ook de aanvullende aannamen die gemaakt zijn om de effecten op de werkgelegenheid te berekenen. Hoofdstuk 5 bespreekt de inkomens- en werkgelegenheidseffecten voor de (deel)varianten die niet gerapporteerd zijn in de Policy Brief. Het laatste hoofdstuk bespreekt de belangrijkste conclusies van dit achtergronddocument. Bijlage A bevat de geraadpleegde bronnen voor de internationale vergelijking. Bijlage B beschrijft hoe de berekende OZB-tarieven voor de varianten besproken in hoofdstuk 3 gekoppeld worden aan het microdatabestand Inkomenspanelonderzoek (IPO) dat als input dient om de inkomens – en werkgelegenheidseffecten te berekenen.

2 Internationale vergelijking

Zoals in de Policy Brief ook wordt vermeld, kennen Nederlandse gemeenten momenteel een klein eigen belastinggebied. In andere OESO-landen als Zweden, Denemarken en Zwitserland spelen lokale belastingen een beduidend grotere rol. Zelfs in het Verenigd Koninkrijk (VK), dat toch bekend staat als een gecentraliseerde staat, nemen lokale belastingen een groter deel van de totale lokale inkomsten in beslag. Valt er iets te leren van de wijze waarop lokale belastingstelsels in landen om ons heen zijn vormgegeven?

Dit hoofdstuk behandelt voor drie landen de inrichting van het lokale belastinggebied. Het ligt voor de hand om hierbij te kiezen voor landen die economisch en staatsrechtelijk goed met Nederland te vergelijken zijn. Zo vallen België, Duitsland en Zwitserland vanwege hun federale staatsstructuur af. De keuze valt op de landen Denemarken, Zweden en Engeland.¹ Alle drie de landen zijn, net als Nederland, unitaire staten. Denemarken is relevant vanwege de grote decentralisatie die daar in 2007 heeft plaatsgevonden. Zweden is interessant omdat daar veel overheidstaken in handen zijn van lokale overheden. Een goed tegenwicht is Engeland, waar juist veel taken op nationaal niveau worden uitgevoerd.

Denemarken

Als gevolg van een grootscheepse decentralisatie van overheidstaken in 2007 zijn gemeenten in Denemarken momenteel verantwoordelijk voor onder meer zorg aan jeugd, ouderen en gehandicapten, kinderopvang, verplicht en speciaal onderwijs, werkloosheidsuitkeringen en re-integratie van werkzoekenden. Om een effectieve uitvoering van deze taken mogelijk te maken is in hetzelfde jaar het totaal aantal gemeenten teruggebracht van 271 naar 98.²

Deense gemeenten hebben een substantieel eigen belastinggebied: momenteel komt ruim 50% van de totale lokale inkomsten binnen via lokale belastingen.³ De belangrijkste heffing op lokaal niveau is de lokale inkomstenbelasting. Deze belasting is verantwoordelijk voor ruim 90% van de lokale belastinginkomsten. Per wet is vastgelegd dat de belasting een vlak tarief kent, dus gemeenten hebben geen invloed op de mate van progressiviteit.

Gemeenten kunnen tot op zekere hoogte het tarief zelf bepalen. Er staat echter een sanctie op het voeren van een tarief dat het, door de centrale overheid vastgestelde, maximum overschrijdt: gemeenten verliezen door deze boete bij een overschrijding een groot deel van de extra belastingopbrengsten. De prikkel tot belastingverhogingen is op lokaal niveau dus laag. Maar ook belastingverlaging komt weinig voor. Een mogelijke verklaring daarvoor is dat gemeenten belastingverlagingen vermeden, omdat ze vreesden dat het centraal vastgestelde maximumtarief in reactie hierop verlaagd zou worden. Om deze 'tax freeze' te doorbreken, keert de centrale overheid sinds 2013 subsidies uit aan gemeenten die

---

¹ De keuze valt op Engeland en niet op het VK, omdat de landen binnen het VK alle een andere (decentrale) staatsinrichting hebben die moeilijk met elkaar te vergelijken zijn.

² De bestuurslaag boven de gemeenten bestaat uit regio's. De belangrijkste verantwoordelijkheid voor deze regio's is de medische zorg. Voorts hebben deze regio's niet de mogelijkheid om belasting te heffen.

³ Merk op dat het hier belastingopbrengst exclusief inkomsten uit gebruiksheffingen betreft.

tariefverlagingen doorvoeren. In 2014 was het laagste lokale tarief 22,5% en het hoogste tarief 27,8%.

Het overige deel van de belastingopbrengst wordt verkregen met twee lokale belastingen op onroerend goed, namelijk een grondbelasting en een gebouwenbelasting. De grondbelasting komt voor rekening van alle eigenaren van residentieel onroerend. Gemeenten zijn vrij het tarief van deze heffing te kiezen; in 2013 was het laagste tarief 1,6% van de officiële grondwaarde, het hoogste 3,4%. De gebouwenbelasting is een heffing op commercieel vastgoed en mag niet meer dan 1% van de gebouwenwaarde zijn.⁴ Veel gemeenten heffen een maximale gebouwenbelasting van 1%.

De financiering van gemeenten kent in Denemarken een sterke mate van ex-ante verevening. Voorafgaand aan elk begrotingsjaar bepaalt het ministerie van Economische Zaken voor elke gemeente het structurele surplus of tekort. Dit surplus of tekort is het verschil tussen de geraamde uitgaven en de berekende belastingopbrengst op basis van een gemiddeld belastingtarief. Deze overschotten en tekorten worden deels gecompenseerd door financiële overdrachten tussen gemeenten en uitkeringen vanuit het Rijk.

Zweden

Nog meer dan Denemarken kent Zweden een systeem waarbij decentrale overheden veel taken uitvoeren. Momenteel bestaat de decentrale overheid in Zweden uit 21 'counties', die weer zijn onderverdeeld in 290 gemeenten. Het grootste deel van de taken op decentraal niveau komt voor rekening van de gemeenten; het gaat dan om vrijwel alle voorzieningen in het sociaal domein, maar ook om basis- en voortgezet onderwijs, kinderopvang en taken met betrekking tot economische ontwikkeling en de leefomgeving. Gemeentelijke belastingen financieren zo'n 70% van deze taken.

De lokale inkomstenbelasting is verreweg de belangrijkste inkomstenbron op gemeentelijk niveau: deze belasting is verantwoordelijk voor zo'n 95% van de lokale belastingopbrengst. Net als in Denemarken heeft de lokale inkomstenbelasting een vlak tarief dat door de gemeenten wordt bepaald. Kort na de invoering begin jaren 90 trachtte de nationale overheid de belastingdruk op lokaal niveau te beperken middels een 'tax freeze' en financiële compensatie voor gemeenten die hun tarief niet verhoogden. Sinds het begin van deze eeuw richt het beleid zich op verregaande lokale autonomie en zijn gemeenten bij het kiezen van een tarief niet meer aan een maximum gebonden. In 2012 was het laagste lokale tarief 28,9% en het hoogste tarief 34,3%.

Ook kent Zweden sinds 2008 een lokale heffing op het eigendom van residentieel onroerend goed. Het tarief op woningen die in het bezit zijn van particulieren verschilt van het tarief op woningen die in het bezit zijn van verhuurders. Particulieren betalen jaarlijks 0,75% van de taxatiewaarde aan belasting op onroerend goed met een maximum van 7112 SEK (circa 760 euro). Verhuurders daarentegen dragen 0,30% van de woningwaarde af met een maximum

---

⁴ De gebouwenwaarde wordt gedefinieerd als het verschil tussen de waarde van het onroerend goed en de officiële grondwaarde. Op gebouwen met een gebouwenwaarde lager dan 50,000 Deense Kroon mag geen belasting worden geheven.

van 1217 SEK (circa 130 euro). Doordat de tarieven en plafonds bij wet zijn vastgelegd, hebben gemeenten geen autonomie over deze belasting.

Er bestaat tussen Zweedse gemeenten verregaande verevening aan zowel de inkomsten- als uitgavenkant. Gemeenten met disproportionele hoge uitgaven als gevolg van bijvoorbeeld veel oudere of juist jonge inwoners of een hoog werkloosheidsbestand ontvangen een uitkering van de landelijke overheid; gemeenten met een gunstige kostenstructuur dragen af aan de nationale overheid. Verevening van kostenstructuren is op macroniveau budgetneutraal. Verevening van belastingbases is dat niet: slechts een handjevol gemeenten dragen, als gevolg van een brede belastingbasis, af aan de centrale overheid. Het merendeel van de gemeenten ontvangt een uitkering met als doel gemeentelijke verschillen belastingcapaciteit recht te trekken. Verevening komt verder nog tot stand door speciale uitkeringen aan dunbevolkte gemeenten en gemeenten met een zwakke arbeidsmarkt.

Engeland

In Engeland kenmerkt de decentrale overheid zich door een nogal complexe structuur, waarbij de bestuursvorm per regio verschilt.⁵ Een gedetailleerde uiteenzetting van deze verschillen past niet in het globale beeld dat hier geschetst wordt; daarom worden in dit hoofdstuk alle decentrale overheden in Engeland als een bestuurslaag gezien. De lokale taken die tot deze laag behoren, bevinden zich op terreinen als veiligheid, welzijn, scholing, ruimtelijke ordening, leefomgeving en afvalverwerking. Gemeentelijke belastingen beslaan zo'n 17% van de lokale inkomsten.

De enige heffing waarover lokale overheden in Engeland autonomie hebben, is de zogenoemde 'council tax'. Gebruikers van residentieel onroerend goed betalen deze belasting. Bepalend voor de hoogte van de 'council tax' is de taxatiewaarde van het onroerende goed in 1991. Er zijn acht schijven die oplopen in de taxatiewaarde; elke schijf heeft haar eigen tarief. De lokale overheid kiest het tarief van de vierde schijf, terwijl de tarieven van de andere schijven in vaste verhouding staan met het tarief van de vierde schijf en op nationaal niveau zijn vastgesteld. Hiervoor geldt dat hoe hoger de schijf is, hoe hoger het tarief.⁶ In de jaren 90 bestond er nog een maximum op de jaarlijkse stijging van de tarieven, maar deze regulering is aan het begin van deze eeuw afgeschaft.⁷ Sinds 2011 ontvangen lokale overheden een additionele uitkering als zij hun tarief niet verhogen.

Een interessante kanttekening is dat de 'council tax' in 1993 de weinig succesvolle 'community charge' (ook wel: 'poll tax') opvolgde. De 'community charge' werd in 1989 in Schotland ingevoerd en een jaar later ook in Engeland en Wales en had de vorm van een pure ingezetenenheffing: elke inwoner boven de 18 betaalde de heffing aan de lokale overheid.⁸ Deze lokale belasting stuitte op enorme weerstand bij de bevolking: de algemene perceptie

---

⁵ Zo bestaan er in rurale gebieden twee decentrale lagen: een bovenste laag omvat 34 overheden, die op hun beurt weer zijn onderverdeeld zijn in 239 lagere overheden. In stedelijke gebieden is er slechts een decentrale overheidslaag.

⁶ (Gedeeltelijke) kwijtscheldingen zijn er voor (onder andere) eenpersoonshuishoudens, huishoudens met een laag inkomen en studenten.

⁷ Wel is een lokale overheid verplicht om via een referendum de goedkeuring van de lokale bevolking te verkrijgen voor een belastingverhoging indien deze verhoging leidt tot een schijf D-tarief van 2% of hoger.

⁸ Personen met een erg laag inkomen kwamen in aanmerking voor een kwijtschelding.

was dat de heffing leidde tot een verschuiving van belastingdruk van rijk naar arm. Als gevolg van het hevige verzet werd de 'poll tax' na enkele jaren afgeschaft.

Hoewel lokale overheden in Engeland nog altijd in grote mate afhankelijk van zijn staatsuitkeringen, is er de laatste jaren een trend naar meer decentralisatie. Zo vloeit tegenwoordig een deel van de lokale heffing op het gebruik van niet-residentieel vastgoed direct in de kassen van de lokale overheden. De idee is dat lokale overheden zo een sterkere prikkel krijgen om zorg te dragen voor een goed ondernemingsklimaat, omdat ze daarmee hun belastingbasis vergroten. Op lokaal niveau is er echter geen vrijheid over het tarief van deze bedrijfsbelasting.⁹

Verevening tussen lokale overheden gebeurt grotendeels via dat deel van de opbrengsten van de bedrijfsbelasting dat via de staatskas als uitkeringen bij de lokale overheden terechtkomt. Voor de komende jaren is de financiële behoefte van lokale overheden in 2013 de basis voor de uitkeringen, waarbij gecorrigeerd is voor verschillen in belastingbases. Ook dit heeft als doel lokale overheden ertoe te bewegen hun belastingbases te vergroten, omdat veranderingen niet direct verevend worden. Pas in 2020 wordt de verdeling van deze uitkeringen herzien.

---

⁹ Voorheen stroomde de opbrengst van deze belasting naar de nationale overheid, die op haar beurt deze belastingopbrengst uitkeerde aan gemeente in de vorm van uitkeringen. Nog steeds staat de belastingopbrengst van deze bedrijfsbelasting in de boeken als een uitkering van de staat aan gemeenten. Dit is de reden dat deze belasting hier niet als lokale heffing behandeld wordt.

3 Korting van het Gemeentefonds

De belastingverschuiving van 4 miljard euro van de landelijke loon- en inkomstenbelasting (LB/IB) naar het gebruikersdeel OZB op woningen of een ingezetenenheffing die in de Policy Brief aan bod komt, loopt via een korting van het Gemeentefonds met hetzelfde bedrag. Voor de ingezetenenvariant geldt de aanname dat de korting van het Gemeentefonds zo is vormgegeven dat elke gemeente een gelijk bedrag per inwoner aan ingezetenenheffing moet ophalen om het oude uitgavenniveau te dekken. Bij een belastingschuif van in totaal 4 miljard euro komt dit neer op een ingezetenenheffing van zo'n 330 euro per persoon.

In de OZB-variant hangt de korting per gemeente af van de mate waarin verschillen in belastingcapaciteit tussen gemeenten verevend worden (zie kader voor meer informatie over de verdeelsystematiek van het Gemeentefonds). De korting per gemeente bepaalt op haar beurt voor elke gemeente het OZB-tarief dat benodigd is om het verlies aan inkomsten door de korting van het Gemeentefonds te compenseren. Voor de berekening van de inkomens- en werkgelegenheidseffecten is het van belang rekening te houden met gemeentelijke verschillen in tarieven voor het gebruikersdeel OZB-tarieven. Dit hoofdstuk laat aan de hand van vier varianten zien hoe deze differentiatie tussen gemeenten afhangt van de mate waarin verschillen in belastingcapaciteit verevend worden.

Verdeelsystematiek Gemeentefonds

Gemeenten zijn voor een groot deel van hun inkomsten afhankelijk van overdrachten van het Rijk. De grootste uitkering die gemeenten ontvangen van het Rijk is de algemene uitkering en bedraagt ruim 15,6 miljard euro in 2014 (a). De algemene uitkering is onderdeel van het Gemeentefonds en wordt momenteel verdeeld op basis van meer dan 60 maatstaven, zoals het aantal inwoners, het aantal uitkeringsontvangers en de oppervlakte van een gemeente.

De verdeling van de algemene uitkering beoogt om verschillen tussen gemeenten in belastingcapaciteit en kosten van voorzieningen zoveel mogelijk te verevenen. Gemeenten moeten bij gelijke lastendruk in staat zijn om een gelijkwaardig voorzieningenniveau te realiseren. Verschillen in voorzieningenniveaus tussen gemeenten zijn dan het gevolg van gemeentelijk beleid en niet van verschillen in kosten of draagkracht.

(a) Terug te vinden in de decembercirculaire 2014: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/circulaires/2014/12/11/decembercirculaire-gemeentefonds-2014.html>

Varianten

Alle varianten behelzen een korting van 4 miljard euro van het Gemeentefonds door de gewichten van de maatstaven 'OZB voor woningeigenaren' en 'woonruimten' aan te passen. De OZB-maatstaf voor woningeigenaren heeft als grondslag 80% van de WOZ-waarde van woningen. Dit betekent dat deze maatstaf voor een groot deel overeenkomt met de belastingcapaciteit van een gemeente. De OZB-maatstaf kent een negatief gewicht in het Gemeentefonds, waardoor gemeenten met een hogere WOZ-waarde ceteris paribus een lagere uitkering ontvangen vanuit het Gemeentefonds. De woonruimten-maatstaf geeft het

aantal woonruimten binnen een gemeente weer.¹⁰ Bij de huidige verdeelsystematiek ontvangen gemeenten een positief bedrag per woonruimte.

De varianten verschillen onderling in de mate waarop de korting wordt verwezenlijkt door een aanpassing in het gewicht van de OZB-maatstaf voor woningeigenaren en door de bijkomende verandering in het gewicht van de woonruimten-maatstaf. Het ligt voor de hand om het Gemeentefonds te korten via deze twee maatstaven, omdat de OZB op woningen momenteel via deze maatstaven in het Gemeentefonds is verwerkt.

Variant 1: Korting conform de huidige vereveningssystematiek

In deze variant wordt de korting op de algemene uitkering gerealiseerd volgens de huidige verdeelsystematiek. Dit betekent dat de korting voor 80% gerealiseerd wordt door een verlaging van het gewicht van de OZB-maatstaf en voor 20% door een verlaging van het gewicht van de woonruimten-maatstaf. De implicatie van deze systematiek is dat gemeenten met een relatief hoge WOZ-waarde per woonruimte de hoogste korting per woonruimte ervaren.

Variant 2: Korting via OZB-maatstaf, 100% verevening

Een tweede variant betreft een korting die tot stand komt door enkel het gewicht van de OZB-maatstaf te verlagen. Dit betekent dus volledige verevening van verschillen in belastingbases tussen gemeenten, omdat de maatstaf waarlangs de korting plaatsvindt volledig overeenkomt met de grondslag waarop gemeenten het gebruikersdeel heffen. Volledige verevening impliceert een uniform OZB-tarief van 0,23%-punt voor alle gemeenten. Voor gemeenten waarin de totale WOZ-waarde in verhouding tot het aantal woonruimten hoog is, is de korting het hoogst.

Variant 3: Korting voor 20% via OZB-maatstaf en 80% via woonruimten-maatstaf, 20% verevening

Daarnaast is het een optie om de korting voor 20% te realiseren door het gewicht van de OZB-maatstaf voor woningeigenaren te verlagen en voor 80% te verwezenlijken door het gewicht van de woonruimten-maatstaf te verlagen. Net als bij variant 1 zullen gemeenten met een relatief hoge WOZ-waarde per woonruimte een grotere korting per woonruimte ervaren. De verschillen in korting per woonruimte tussen gemeenten zijn echter veel klein dan bij de huidige vereveningssystematiek (Variant 1).

Variant 4: Korting via woonruimten-maatstaf, 0% verevening

Het is ook mogelijk om de korting van 4 miljard euro volledig te realiseren via een verlaging van het gewicht van de woonruimten-maatstaf. Het gevolg is dat in iedere gemeente de korting per woonruimte hetzelfde is.¹¹

---

¹⁰ Hieronder vallen woningen, wooneenheden, recreatiewoningen en capaciteit bijzondere woongebouwen.

¹¹ Hier wordt dezelfde definitie voor woonruimten gehanteerd als bij het Gemeentefonds. Voor deze definitie zie: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/05/24/toelichting-op-de-berekening-van-de-uitkeringen-uit-het-Gemeentefonds.html>

Gevolgen verevening voor korting en OZB-tarief voor twee gemeenten

Tabel 3.1 laat voor twee gemeenten, Blaricum en Delfzijl, zien wat per variant de korting per woonruimte is en in hoeverre deze korting verschilt tussen een gemeente met een hoge WOZ-waarde per woonruimte (Blaricum) en een gemeente met een lage WOZ-waarde per woonruimte (Delfzijl). Hoe meer belastingcapaciteit verevend wordt tussen gemeenten, hoe groter de verschillen in korting per woonruimte tussen gemeenten. Alleen in het geval van geen verevening is deze korting voor alle gemeenten gelijk.

Tot slot geeft tabel 3.1 per variant en voor de twee gemeenten het benodigde OZB-tarief om de korting te compenseren. Alleen bij variant 2 is deze stijging voor alle gemeenten gelijk. De verschillen in de korting in euro's per woonruimte zijn in deze variant maximaal. Voor de andere varianten blijkt dat hoe minder belastingcapaciteit verevend wordt, hoe hoger het OZB-tarief is in gemeenten met een lage WOZ-waarde per woonruimte.

Tabel 3.1 Per variant de korting per woonruimte voor de gemeenten Blaricum en Delfzijl en het bijbehorende OZB-tarief (cijfers zijn voor 2012)

Variant	Korting per woonruimte (in euro's)		OZB-tarief (in %-punt)	
	Blaricum	Delfzijl	Blaricum	Delfzijl
Huidige systematiek	1217,40	352,60	0,20	0,26
100% verevening	1394,38	313,38	0,23	0,23
20% verevening	686,46	470,26	0,12	0,35
0% verevening	509,48	509,48	0,09	0,38
Bron: CBS.				

Niet-volledige verevening leidt dus tot lagere OZB-tarieven in gemeenten waar de belastingcapaciteit per woonruimte hoger is. Daarbij komt dat huishoudens met een hoog inkomen veelal wonen in gemeenten met een hoge belastingbasis per woonruimte. Indien geen rekening gehouden wordt met deze verschillen in OZB-tarieven tussen gemeenten, leveren de berekeningen van de inkomens- en werkgelegenheidseffecten dus mogelijk een vertekend beeld op.

Echter, het koppelen van OZB-tarieven aan huishoudens is niet direct mogelijk, omdat de woonplaats van huishoudens niet bekend is in IPO. In bijlage B is te lezen welke methode gebruikt is om op indirecte wijze een (verwacht) OZB-tarief aan elk huishouden te koppelen.

4 Aannamen berekeningen inkomens- en werkgelegenheidseffecten

De volgende aannamen gelden voor de gerapporteerde inkomens- en werkgelegenheidseffecten (een aantal hiervan is al vermeld in de Policy Brief zelf):

- a) De berekeningen gaan uit van een decentralisatie van belastingcapaciteit met een budgettair beslag van 4 miljard euro.
- b) De belastingverschuiving heeft geen invloed op het lokale voorzieningenniveau en de gemeentelijke uitgaven blijven gelijk.
- c) De berekening van de inkomens- en werkgelegenheidseffecten vindt plaats op basis van gegevens voor het jaar 2012.
- d) De stijging in de lokale belastingopbrengst wordt gecompenseerd door een korting op het Gemeentefonds van 4 miljard euro. Deze komt tot stand volgens de huidige verdeelsystematiek.
- e) Er is kwijtschelding van lokale lasten voor huishoudens met een inkomen onder het sociaal minimum.
- f) De netto bijstand wordt constant gehouden ten opzichte van de huidige situatie.

Naast de aannamen die gemaakt zijn voor de berekening van zowel de inkomenseffecten als de werkgelegenheidseffecten, gelden voor de berekening van de werkgelegenheidseffecten de volgende aanvullende aannamen:

- g) Als vuistregel wordt voor de structurele werkgelegenheidseffecten over een periode van 10 jaar gerekend.
- h) Het gebruikersdeel OZB op woningen kapitaliseert volledig in de prijzen van koopwoningen. Rechtvaardiging voor deze aanname is dat op een termijn van 10 jaar het huizenaanbod vrijwel inelastisch is, mede als gevolg van een restrictief ruimtelijk ordeningsbeleid. De implicatie van deze aanname is dat hogere statutaire woonlasten voor eigenaar-bewoners volledig gecompenseerd worden een daling in de prijs van koopwoningen. Per saldo veranderen de netto woonlasten voor nieuwe eigenaar-bewoners niet door de verschuiving.
- i) Het gebruikersdeel OZB wordt in de huurdersmarkt niet afgewenteld op verhuurders en komt dus volledig ten laste van huurders. Deze aanname volgt uit de observatie dat in de sociale huursector, als gevolg van regulering, huurprijzen ver beneden het niveau liggen waar vraag en aanbod aan elkaar gelijk zijn. Een stijging van de netto woonlasten voor huurders heeft dan geen effect op de huren, omdat de netto woonlasten nog altijd onder het evenwichtsniveau liggen. Per saldo stijgen de netto woonlasten van huurders dus met de OZB.

5 Deelvarianten (niet gerapporteerd in de Policy Brief)

De Policy Brief rapporteert voor de OZB-variant en de ingezetenenvariant de inkomens- en werkgelegenheidseffecten onder (onder andere) de volgende aannamen:

- a) Er is kwijtschelding van de lokale belasting voor huishoudens op of onder het sociaal minimum;
- b) De netto bijstand wordt constant gehouden.

Daarnaast geldt voor de OZB-variant nog de volgende aanname:

- c) De korting van het Gemeentefonds vindt zijn beslag volgens de huidige vereveningssystematiek.

Deelvarianten, niet gerapporteerd in de Policy Brief, laten de gevolgen zien van deze aannames voor de inkomenseffecten en de werkgelegenheid. Dit hoofdstuk loopt de gevolgen van de verschillende aannamen voor de berekende effecten een voor een langs. De effecten in de varianten die gerapporteerd zijn in de Policy Brief staan in alle tabellen die in dit hoofdstuk volgen tussen haakjes.

Geen kwijtschelding voor huishoudens op of onder het sociaal minimum

Tabellen 5.1 en 5.2 rapporteren de inkomenseffecten van respectievelijk de OZB-variant en de IH-variant in het geval de laagste inkomens niet in aanmerking komen voor een kwijtschelding. Te zien is dat in deze deelvarianten lage inkomens er op achteruit gaan ten opzichte van de basisvarianten met kwijtschelding. Uitkeringsgerechtigden verliezen zo'n 0,8%-punt bij de OZB-variant en zo'n 0,4%-punt bij een verruiming via een ingezetenenheffing. Kwijtscheldingen zijn dus van belang voor beperking van de inkomenseffecten.

Tabel 5.1   Inkomenseffecten in de OZB-variant zonder kwijtscheldingen

	OZB	Compensatie	Totaal
Inkomensniveau (a)			
<= 175% WML	-2,0 (-1,7)	1,8 (1,6)	-0,5 (-0,1)
175- 350% WML	-1,5 (-1,5)	2,0 (1,9)	0,4 (0,3)
350- 500% WML	-1,2 (-1,2)	1,9 (1,8)	0,6 (0,4)
> 500% WML	-1,1 (-1,1)	1,3 (1,2)	0,1 (0,0)
Inkomensbron (b)			
Werknemers	-1,4 (-1,4)	2,0 (1,8)	0,4 (0,3)
Uitkeringsgerechtigden	-2,0 (-1,4)	1,4 (1,3)	-0,8 (0,0)
Gepensioneerden	-1,9 (-1,8)	1,7 (1,6)	-0,3 (-0,3)
Huishoudtype			
Tweeverdieners	-1,3 (-1,3)	1,9 (1,8)	0,5 (0,4)
Alleenstaanden	-1,9 (-1,7)	1,9 (1,7)	-0,2 (-0,0)
Alleenverdieners	-1,6 (-1,6)	1,6 (1,5)	-0,1 (-0,2)
Kinderen (c)			
Huishoudens met kinderen	-1,4 (-1,3)	1,8 (1,6)	0,3 (0,2)
Huishoudens zonder kinderen	-1,5 (-1,4)	2,0 (1,9)	0,4 (0,3)
Alle huishoudens	-1,6 (-1,5)	1,9 (1,7)	0,2 (0,1)
(a) Bruto inkomen uit arbeid of uitkering op huishoudniveau. (b) De indeling naar inkomensbron is op basis van de meest verdienende partner. (c) De indeling naar gezinssamenstelling is op basis van aanwezigheid van kinderen tot 18 jaar en is exclusief huishoudens van gepensioneerden			

Tabel 5.2   Inkomenseffecten in de IH-variant zonder kwijtscheldingen

	IH	Compensatie	Totaal
Inkomensniveau (a)			
<= 175% WML	-1,9 (-1,7)	2,1 (1,9)	0,3 (0,1)
175- 350% WML	-1,6 (-1,6)	1,8 (1,7)	0,2 (0,1)
350- 500% WML	-1,3 (-1,3)	1,5 (1,4)	0,2 (0,1)
> 500% WML	-0,9 (-0,9)	1,1 (1,0)	0,1 (0,1)
Inkomensbron (b)			
Werknemers	-1,5 (-1,5)	1,7 (1,5)	0,2 (0,1)
Uitkeringsgerechtigden	-2,1 (-1,7)	1,4 (1,2)	-0,5 (0,0)
Gepensioneerden	-1,8 (-1,7)	2,0 (1,8)	0,3 (0,2)
Huishoudtype			
Tweeverdieners	-1,6 (-1,6)	1,7 (1,6)	0,2 (0,1)
Alleenstaanden	-1,6 (-1,4)	1,7 (1,5)	0,2 (0,1)
Alleenverdieners	-2,0 (-1,9)	2,1 (1,9)	0,2 (0,0)
Kinderen (c)			
Huishoudens met kinderen	-1,5 (-1,4)	1,6 (1,5)	0,2 (0,1)
Huishoudens zonder kinderen	-1,6 (-1,5)	1,7 (1,6)	0,2 (0,1)
Alle huishoudens	-1,6 (-1,5)	1,7 (1,6)	0,2 (0,1)
(a) Bruto inkomen uit arbeid of uitkering op huishoudniveau. (b) De indeling naar inkomensbron is op basis van de meest verdienende partner. (c) De indeling naar gezinssamenstelling is op basis van aanwezigheid van kinderen tot 18 jaar en is exclusief huishoudens van gepensioneerden.			

Tabellen 5.3 en 5.4 tonen de werkgelegenheidseffecten voor beide varianten indien lokale heffingen niet kwijtscholden worden. Varianten zonder kwijtscheldingen genereren hogere werkgelegenheid dan de variant met kwijtscheldingen. Voor de OZB-variant is de toename van de werkgelegenheid in personen en in uren respectievelijk 0,2 en 0,1%-punt ten opzichte van de variant met kwijtschelding. Voor de IH-variant is de stijging ten opzichte van de basisvariant 0,3%-punt. De oorzaak voor deze veranderingen in arbeidsparticipatie is de verkleining van de armoedeval door het niet kwijtschelden van de OZB of de ingezetenenheffing.

Tabel 5.3 Werkgelegenheidseffecten in de OZB-variant zonder kwijtscheldingen

	OZB	Compensatie	Totaal
% verandering in:			
Werkgelegenheid in uren	0,2 (0,0)	0,2	0,4 (0,2)
Werkgelegenheid in personen	0,1 (0,0)	0,2	0,3 (0,2)

Tabel 5.4 Werkgelegenheidseffecten in de IH-variant zonder kwijtscheldingen

	IH	Compensatie	Totaal
% verandering in:			
Werkgelegenheid in uren	0,3 (-0,0)	0,0	0,3 (0,0)
Werkgelegenheid in personen	0,2 (-0,0)	0,1	0,3 (0,0)

Netto bijstand niet constant

Een onbedoeld effect van een verschuiving van de LB/IB naar een gebruikersdeel OZB op woningen of ingezetenenheffing is dat, zonder aanpassing van beleid, de netto bijstand stijgt. De reden hiervoor is dat de netto bijstand gekoppeld is aan zowel de hoogte van het eerste schijftarief als de algemene heffingskorting (AHK). Een stijging van de bijstand als gevolg van de belastingschuif zou de armoedeval doen toenemen, wat een ongunstig effect heeft op de arbeidsparticipatie. Zo genereert een verschuiving via de OZB met een hogere netto bijstand en kwijtscheldingen voor de laagste inkomens geen extra werkgelegenheid. Een verschuiving via de ingezetenenheffing met een hogere netto bijstand en kwijtscheldingen leidt zelfs tot een afname in de werkgelegenheid.

Mate van verevening van verschillen in belastingcapaciteit tussen gemeenten

Tabellen 5.5 en 5.6 rapporteren de inkomenseffecten voor de OZB-variant indien er bij de korting van het Gemeentefonds respectievelijk volledige verevening en maar 20% verevening tussen gemeenten is. De verschillen in de inkomenseffecten tussen de basisvariant met 80% verevening, volledige verevening en weinig verevening zijn klein. De oorzaak hiervoor is dat de variatie in inkomens binnen een gemeente groter is dan de variatie tussen gemeenten. Dit maakt verevening een ineffectief instrument indien het bedoeld is om aan inkomensherverdeling te doen. Lage inkomens en gepensioneerden gaan er bij volledige verevening iets op vooruit en de hoogste inkomensgroep gaat er dan iets op achteruit. Omdat de verschillen tussen de varianten erg klein zijn, geldt dat ook voor verschillen in werkgelegenheidseffecten; deze zijn derhalve niet opgenomen.

Tabel 5.5   Inkomenseffecten in de OZB-variant met volledige verevening

	OZB	Compensatie	Totaal
Inkomensniveau (a)			
<= 175% WML	-1,6 (-1,7)	1,5 (1,6)	-0,1 (-0,1)
175- 350% WML	-1,4 (-1,5)	1,8 (1,9)	0,3 (0,3)
350- 500% WML	-1,2 (-1,2)	1,7 (1,8)	0,4 (0,4)
> 500% WML	-1,1 (-1,1)	1,2 (1,2)	0,0 (0,0)
Inkomensbron (b)			
Werknemers	-1,3 (-1,4)	1,7 (1,8)	0,3 (0,3)
Uitkeringsgerechtigden	-1,3 (-1,4)	1,2 (1,3)	0,0 (0,0)
Gepensioneerden	-1,7 (-1,8)	1,5 (1,6)	-0,3 (-0,3)
Huishoudtype			
Tweeverdieners	-1,2 (-1,3)	1,7 (1,8)	0,4 (0,4)
Alleenstaanden	-1,6 (-1,7)	1,6 (1,7)	0,0 (-0,0)
Alleenverdieners	-1,5 (-1,6)	1,4 (1,5)	-0,2 (-0,2)
Kinderen (c)			
Huishoudens met kinderen	-1,2 (-1,3)	1,5 (1,6)	0,2 (0,2)
Huishoudens zonder kinderen	-1,3 (-1,4)	1,8 (1,9)	0,3 (0,3)
Alle huishoudens	-1,4 (-1,5)	1,6 (1,7)	0,1 (0,1)
(a) Bruto inkomen uit arbeid of uitkering op huishoudniveau. (b) De indeling naar inkomensbron is op basis van de meest verdienende partner. (c) De indeling naar gezinssamenstelling is op basis van aanwezigheid van kinderen tot 18 jaar en is exclusief huishoudens van gepensioneerden.			

Tabel 5.6   Inkomenseffecten in de OZB-variant met 20% verevening

	OZB	Compensatie	Totaal
Inkomensniveau (a)			
<= 175% WML	-1,8 (-1,7)	1,6 (1,6)	-0,2 (-0,1)
175- 350% WML	-1,5 (-1,5)	1,9 (1,9)	0,2 (0,3)
350- 500% WML	-1,3 (-1,2)	1,7 (1,8)	0,4 (0,4)
> 500% WML	-1,1 (-1,1)	1,2 (1,2)	0,0 (0,0)
Inkomensbron (b)			
Werknemers	-1,4 (-1,4)	1,8 (1,8)	0,3 (0,3)
Uitkeringsgerechtigden	-1,5 (-1,4)	1,3 (1,3)	-0,0 (0,0)
Gepensioneerden	-1,9 (-1,8)	1,6 (1,6)	-0,4 (-0,3)
Huishoudtype			
Tweeverdieners	-1,4 (-1,3)	1,8 (1,8)	0,3 (0,4)
Alleenstaanden	-1,8 (-1,7)	1,7 (1,7)	-0,1 (-0,0)
Alleenverdieners	-1,6 (-1,6)	1,5 (1,5)	-0,2 (-0,2)
Kinderen (c)			
Huishoudens met kinderen	-1,3 (-1,3)	1,6 (1,6)	0,1 (0,2)
Huishoudens zonder kinderen	-1,5 (-1,4)	1,9 (1,9)	0,2 (0,3)
Alle huishoudens	-1,5 (-1,5)	1,7 (1,7)	0,1 (0,1)
(a) Bruto inkomen uit arbeid of uitkering op huishoudniveau. (b) De indeling naar inkomensbron is op basis van de meest verdienende partner. (c) De indeling naar gezinssamenstelling is op basis van aanwezigheid van kinderen tot 18 jaar en is exclusief huishoudens van gepensioneerden.			

6 Conclusies

De internationale vergelijking leidt tot een tweetal interessante conclusies die de gekozen lijn in de Policy Brief ondersteunen. Allereerst lijkt er voldoende ruimte te bestaan om het lokale belastinggebied in Nederland te vergroten. Zelfs in Engeland zijn decentrale heffingen verantwoordelijk voor een groter deel van de lokale inkomsten dan in Nederland. Een tweede conclusie is dat inkomen en onroerend goed belangrijke grondslagen zijn voor de heffing van lokale belastingen. Wat betreft onroerend goed bestaat doorgaans het onderscheid tussen grond, woningen en commercieel vastgoed. Daarnaast zijn er landen waar het gebruik van onroerend goed wordt belast (bijvoorbeeld Engeland), terwijl in andere landen er een heffing is op het bezit ervan (bijvoorbeeld Zweden).

Bij een belastingverschuiving die via een korting van het Gemeentefonds loopt, beïnvloedt de mate van verevening van verschillen in belastingcapaciteit tussen gemeenten de korting per gemeente. De verschillen in de korting in euro's per woonruimte zijn maximaal wanneer verschillen in belastingcapaciteit volledig verevend worden. Indien verschillen in belastingcapaciteit tussen gemeenten niet verevend worden, is de korting per woonruimte voor alle gemeenten gelijk.

Deelvarianten laten zien dat kwijtscheldingen van belang zijn voor beperking van de inkomenseffecten, maar een negatief effect hebben op de werkgelegenheid. Ook blijkt uit de deelvarianten dat verevening van belastingcapaciteit tussen gemeenten een ineffectief instrument is indien inkomensherverdeling het doel is.

Bijlage A: Geraadpleegde bronnen voor de internationale vergelijking

Denemarken

Deens ministerie van Economische Zaken en Binnenlandse Zaken, 2014, Municipalities and Regions – Tasks and Financing, Kopenhagen: Deens ministerie van Economische Zaken en Binnenlandse Zaken.

Korea Institute of Public Finance en het Deense ministerie van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid, 2009, General Grants versus Earmarked Grants: Theory and Practice, Kopenhagen: Copenhagen Workshop 2009.

Korea Institute of Public Finance en het Deense ministerie van Economische Zaken en Binnenlandse Zaken, 2011, Balance between Decentralization and Merit, Kopenhagen: Copenhagen Workshop 2011.

Korea Institute of Public Finance en het Deense ministerie van Economische Zaken en Binnenlandse Zaken, 2013, Local Expenditure Responsibilities and Local Tax Policy, Kopenhagen: Copenhagen Workshop 2013.

Lotz, J., 2012, You Get What You Pay for: How Nordic Cities Are Financed, IMFG Papers on Municipal Finance and Governance, Toronto: Universiteit van Toronto.

Statistics Denmark, 2014, Statistical Yearbook 2014, Kopenhagen: Statistics Denmark.

Zweden

Deloitte Sweden, 2014, Sweden Taxation and Investment 2014, Stockholm: Deloitte Sweden.

Fölster, S en J. Kreicbergs, 2014, Twenty Five Years of Swedish Reforms, Stockholm: Reforminstitutet.

Standard & Poor's, 2011, Public Finance System Overview: Swedish Local and Regional Governments, Stockholm: Standard & Poor's Financial Services LLC.

Statistics Sweden, 2014, Statistical Yearbook of Sweden 2014, Stockholm: Statistics Sweden.

Engeland

Adam S., C. Emmerson en A. Kenley, 2007, A Survey of UK Local Government Finance, IFS Briefing Note No. 74, Londen: Institute for Fiscal Studies.

Brits ministerie van Lokale Overheden, 2013, A Guide to the Local Government Finance Settlement in England, Londen: Brits ministerie van Lokale Overheden.

Brits ministerie van Lokale Overheden, 2013, Local Authority Revenue Expenditure and Financing: 2013-14 Budget England, Londen: Brits ministerie van Lokale Overheden.

Brits ministerie van Lokale Overheden, 2014, Local Government Financial Statistics England No. 24 2014, Londen: Brits ministerie van Lokale Overheden.

Sandford M., 2014, English Local Government Finance: Issues and Options, House of Commons research paper, Londen: House of Commons Library.

Bijlage B: Koppeling van OZB-tarieven aan huishoudens

Voor de berekening van de inkomens- en werkgelegenheidseffecten wordt het microdatabestand IPO gebruikt. Het koppelen van de OZB-tarieven van het gebruikersdeel (zie hoofdstuk 3) aan huishoudens is niet direct mogelijk, omdat de woonplaats van huishoudens niet bekend is in IPO. De In tegenstelling tot het IPO bevat het microdatabestand WOON wel de woonplaats van de huishoudens.¹² Aan elk huishouden in WOON kan dus voor de hierboven varianten een OZB-tarief gekoppeld worden. In het vervolg van de analyse worden alleen Variant 1 en Variant 3 nader bekeken. Variant 2 kent een uniform OZB-tarief voor alle gemeenten en behoeft dus geen verdere analyse. Variant 4 komt sterk overeen met Variant 3 en levert dus naar verwachting, ten opzichte van Variant 3, geen nieuwe inzichten op.

Voor beide varianten wordt dan het gemeente-specifieke OZB-tarief geregresseerd op een set van relevante huishoudkenmerken die zowel in WOON als in MIMOSI beschikbaar zijn. Het gaat hierbij om de volgende variabelen:

- Het bruto huishoudinkomen;
- Het box 3 vermogen (indien het huishouden belasting betaalt in box 3);
- De WOZ-waarde van de woning
- Het aantal leden van het huishouden;
- Het wel of niet belasting betalen in box 3;
- Het bewonen van een huur- of koopwoning;
- De omvangklassen van de gemeente;
- De belangrijkste inkomensbron;
- En het landsdeel waarin huishoudens wonen.¹³

De regressieresultaten voor twee varianten staan in tabel B.1. Deze laten zien dat de OZB-tarieven lager zijn in gemeenten waar de gemiddelde WOZ-waarde hoog is. Het verband tussen OZB-tarief en bruto-huishoudinkomen is juist positief. In gemeenten met meer dan 50.000 inwoners zijn de OZB-tarieven aanzienlijk hoger dan in kleinere gemeenten en in Noord-Nederland zijn ze hoger dan in de andere landsdelen.

De geschatte parameterwaarden in tabel B.1 maken het mogelijk om via de huishoudkenmerken die zowel in IPO als WOON zitten, het verwachte OZB-tarief per huishouden te schatten en dit te koppelen aan elk huishouden in IPO.¹⁴ Deze aanpak geeft

---

¹² Voor de analyse is uit WOON 2012 een selectie gemaakt van huishoudens die een koop- of huurwoning bewonen. Dit betreft 45.517 observaties.

¹³ Voor alle variabelen zijn waarden voor het jaar 2012 gebruikt.

¹⁴ Omdat de gemiddelde verandering van het OZB-tarief dat met deze procedure is verkregen in IPO nagenoeg exact overeenkomt met de gemiddelde verandering in WOON, heeft geen aanvullende correctie plaatsgevonden voor eventuele verschillen tussen IPO en WOON.

naar verwachting een accurate berekening van de inkomenseffecten voor de verschillende huishoudgroepen, omdat de indeling van huishoudgroepen in de inkomensstabellen in de Policy Brief en in hoofdstuk 5 van dit achtergronddocument deels overeenkomt met kenmerken die ook regressievariabelen zijn.

De determinatiecoëfficiënt (R^2) mag in dat geval niet worden gezien als een maatstaf voor de kwaliteit van de inschatting van OZB-tarieven voor verschillende soorten huishoudens. In plaats daarvan vormt de R^2 een indicator voor variatie in verandering van OZB-tarieven tussen groepen huishoudens ten opzichte van variatie binnen huishoudgroepen in de inkomensstabellen. Variatie binnen deze groepen ontstaat doordat alle soorten huishoudens in zowel gemeenten met een hoog als met een laag OZB-tarief wonen. Doordat de inkomensstabellen de inkomenseffecten van het mediane huishouden rapporteren en niet de variatie binnen huishoudgroepen, is een lage R^2 geen indicatie dat de effecten die in de inkomensstabellen gerapporteerd zijn inaccuraat zijn. De lage R^2 als gevolg van variatie binnen huishoudgroepen kan wel een indicatie zijn dat de spreiding in de puntenwolken een vertekend beeld geeft.

Tabel B.1 Regressieresultaten WOON met OZB-tarief als afhankelijke variabele

Afhankelijke variabele: verandering OZB-tarief in woongemeente	20% verevening	80% verevening
Aantal observaties	45.517	45.517
Determinatiecoëfficiënt (R^2)	0,364	0,369
Ln bruto huishoudinkomen	0,0011***	0,0045***
Ln box 3 vermogen	0,0003**	0,0015**
Ln WOZ-waarde	-0,0090***	-0,0363***
Ln leden huishouden	0,0007***	0,0027***
Wel/niet belasting box 3	-0,0029**	-0,0169**
Huurwoning met huursubsidie	-0,0020***	-0,0081***
Huurwoning zonder huursubsidie	-0,0026**	-0,0103**
Gemeente 50.000-150.000 inwoners	0,0078***	0,0296***
Gemeente > 150.000 inwoners	0,0077***	0,0294***
Loon ambtenaar	0,0002	0,0012*
Loon directeur-grotaandeelhouder	0,0015***	0,0065***
Overig inkomen uit arbeid	0,0010	0,0049
Inkomen uit eigen onderneming	0,0008***	0,0034***
Inkomen uit vermogen	0,0010	0,0043
Werkloosheidsuitkering	0,0009**	0,0034*
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	0,0006**	0,0023**
Pensioen	0,0013***	0,0053***
Bijstand	0,0013***	0,0051***
Overige sociale voorziening	0,0001	0,0007
Studiefinanciering	0,0026***	0,0107***
Overig inkomen	-0,0016	-0,0056
Oost-Nederland	-0,0101***	-0,0437***
West-Nederland	-0,0119***	-0,0501***
Zuid-Nederland	-0,0100***	-0,0430***
Constante	0,3411***	0,6669***

Opmerking: alles ten opzichte van een huishouden in een koopwoning in een gemeente met minder dan 50.000 inwoners, met loon werknemer als belangrijkste inkomensbron, en wonend in Noord-Nederland. Significantieniveaus van 5%, 1% en 0,1% zijn gemarkeerd met *, ** en ***.

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Van Stolkweg 14
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (070) 3383 380

info@cpb.nl | www.cpb.nl

April 2015